

ป่าสร้างชุมชน ชุมชนสร้างป่า

หนึ่งทศวรรษรางวัลลูกโลกสีเขียว

2542-2551

๑ ลูกโลกสีเขียว ๑

๑ ลูกโลกใบนี้ เป็นสีเขียว
ลูกโลกใบเดียว ที่มีอยู่
ลูกไม้ไร้เขา มาเลี้ยงดู
ลูกหลานเรา เฝ้ารู้ เฝ้าระวัง

๑ โลกเรากวักไกลในวันนี้
โลกดี คนดี มีคามหวัง
โลกร้อน ร้อนให้ ใครเล่าฟัง
โลกระบง อยู่ได้ ด้วยมือเรา

๑ สีเขียว เขียนป่า พฤษมาลี
สีน้ำ ทะเลรอบ เขียนรอบเขา
สีฟ้า แด้มฟ้ายังมี อยู่พร้อมเพร
สีเขียว แต่งเขา ให้โลกงาม

๑ เขียวขจี ทักหัด สักปรากฏ
เขียวสด สายรุ้ง สะพานข้าม
เขียวไพร พง ลมคา จรดฟ้าคราม
เขียวอร่าม เรืองรอง ... โลกของเรา.

สมชาย วัฒนกุล
ค. ๑๖/๑๐/๕๙.

สารบัญ

หนึ่งทศวรรษรางวัลลูกโลกสีเขียว 010
สาส์นจากคุณอานันท์ ปันยารชุน 014
สาส์นจากคุณประเสริฐ บุญสัมพันธ์ 015
เหลียวหลัง "รางวัลลูกโลกสีเขียว" 016
"โลก" โบนัส...จะไปต่อทางไหน 018

รางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภทชุมชน

ส่วนประกอบแห่งความเป็นเลิศที่ได้แสวงหา 022

นิเวศวิทยา

- กลุ่มอนุรักษ์ปากกาลอ จ.ยะลา 032
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล จ.เพชรบุรี 035
- ชุมชนบ้านย่าหมี จ.พังงา 037
- ชุมชนบ้านปางมะโอ จ.เชียงใหม่ 041
- ชุมชนเขาพระพุทธรูปน้อย จ.สระบุรี 043
- ชุมชนบ้านห้วยไผ่ จ.แม่ฮ่องสอน 047
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านแลง จ.ระยอง 050
- กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าตำบลหนองแหวน จ.ยโสธร 052
- ชุมชนบ้านห้วยปลาหลด จ.ตาก 054
- ชุมชนบ้านห้วยปูเลย จ.แม่ฮ่องสอน 058
- ชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี จ.กาญจนบุรี 060
- ชุมชนบ้านหลังเมือง จ.เชียงใหม่ 062
- กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนเขาอ้ายโป๊ด จ.ลพบุรี 064
- กลุ่มอาสาสมัครป้องกันรักษาป่าและไฟป่าภูพานน้อย-ถ้ำสิงห์ จ.อุดรธานี 065
- ชุมชนบ้านกลาง จ.ลำปาง 067
- ชุมชนบ้านแก่งทุ่ง-บ้านป่าปอปิด จ.พิษณุโลก 069
- กลุ่มอนุรักษ์ป่าดงภูดิน-ดงภูแดง จ.ศรีสะเกษ 072

- ชุมชนโคกป่าชี จ.กาฬสินธุ์ 074
- ชุมชนบ้านคลองยา จ.สุราษฎร์ธานี 076
- ชุมชนป่าดงกระแสน จ.นครพนม 078
- การจัดการป่า**
- ป่าชุมชนโคกใหญ่ จ.มหาสารคาม 080
- ชุมชนบ้านทุ่งตะเซะ จ.ตรัง 082
- ชุมชนบ้านลำโน จ.พัทลุง 084
- ชุมชนบ้านนาฮีสาน จ.ฉะเชิงเทรา 086
- ชุมชนบ้านอาลอ-โคนแบน จ.สุรินทร์ 088
- ป่าชุมชนภูขวาง จ.มุกดาหาร 092
- ชุมชนบ้านบางคืบ จ.พังงา 094
- ชุมชนบ้านทุ่งทอง จ.ตรัง 098
- ชุมชนบ้านร่มโพธิ์ทอง จ.ฉะเชิงเทรา 100
- ชุมชนบ้านโคกพยอม จ.สตูล 101
- ชุมชนวัดอมรทวาริการาม กรุงเทพฯ 104
- ชุมชนบ้านคางมาปูน จ.น่าน 106
- ชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าเขาถ้ำบ้านคลองแสง จ.ตราด 108
- ชุมชนบ้านปี่ จ.พะเยา 110
- ชุมชนตำบลวังตะกอก จ.ชุมพร 112
- ชุมชนบ้านช่องแคบ จ.กาญจนบุรี 114
- กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชนบ้านพัฒนารพงษ์ จ.เพชรบูรณ์ 116
- ชุมชนบ้านเขวาโคก-เขวาพัฒนา จ.ร้อยเอ็ด 118
- การจัดการขยะ**
- เครือข่ายชุมชนเทศบาลตำบลปรัก จ.สงขลา 120
- ชุมชนในเครือข่ายมัศยิกมาลุลือสลาม กรุงเทพฯ 123
- ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการจัดการขยะ การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนเมือง 126

ท่องเที่ยว

- ชุมชนบ้านท่าเป่าเปา จ.ลำพูน 128
- ชุมชนบ้านท่าพรุ-บ้านอ่าวท่าเลน จ.กระบี่ 130
- ชุมชนบ้านวังอ้อ จ.อุบลราชธานี 133
- ชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง จ.สุราษฎร์ธานี 135
- ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติบ้านวังลุง จ.นครศรีธรรมราช 138
- ชุมชนบ้านโป่ง จ.เชียงใหม่ 140

น้ำ

- ชุมชนบ้านสวนพลู-พุต้อ จ.อุทัยธานี 142
- ชุมชนบ้านมอสุวรรณ จ.นครสวรรค์ 144
- ชุมชนบ้านสามขา จ.ลำปาง 147
- ชุมชนบ้านบ่อหิน จ.ระยอง 149

เครือข่าย

- ป่าชุมชนโคกหินลาด จ.มหาสารคาม 151
- เครือข่ายป่าชุมชนและสิ่งแวดล้อมอำเภอเสริมงาม จ.ลำปาง 153
- องค์กรเครือข่ายป่าชุมชนเขาวง จ.ชัยภูมิ 155
- เครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตำบลคลองชะอุ่น จ.สุราษฎร์ธานี 156
- เครือข่ายชุมชนอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าภูถ้ำ ภูกระแต และบึงละหานนา จ.ขอนแก่น 158
- เครือข่ายป่าชุมชนลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน อำเภอเชียงดาว จ.เชียงใหม่ 160
- ชมรมอนุรักษ์ป่าสาธุอำเภอนาโยง จ.ตรัง 162
- เครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำชมภู จ.พิษณุโลก 164
- เครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์ภูผาขาว จ.เลย 166
- เครือข่ายป่าชุมชนบ้านเขาราวเทียนทอง จ.ชัยนาท 168
- ชุมชนตำบลเงิน จ.ศรีสะเกษ 170
- ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการจัดทำเครือข่าย 172

รางวัล "สิปปนนท์ เกตุทัต 5 ปีแห่งความยั่งยืน"

- รางวัล "สิปปนนท์ เกตุทัต 5 ปีแห่งความยั่งยืน" 176
- ชุมชนบ้านห้วยหินลาดใน จ.เชียงราย 178
 - กลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลนบ้านเปรี๊คใน จ.ตราด 182
 - กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง จ.น่าน 186
 - กลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำคลองคราม จ.สุราษฎร์ธานี 189
 - เครือข่ายป่าชุมชนป่าดงนาทาม จ.อุบลราชธานี 193
 - ชุมชนบ้านแม่คองซ้าย-บ้านแม่ป่าเส้า จ.เชียงใหม่ 198
 - เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน จ.น่าน 202

รางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภทบุคคล

หลากหลายวิถีหลายตำนาน สร้างวิญญูณคนกล้าแกร่ง 208

นักวิจัย

- พยงค์ ศรีทอง จ.สุพรรณบุรี 218
- ละเมียด กรุทเงิน จ.ปทุมธานี 219
- สุทธิพันธ์ ชูคันหอม จ.อุดรธานี 221
- พระสมคิด จารณธมโม จ.น่าน 222
- ไพบุลย์ รัตนพงศ์ธระ จ.สมุทรสงคราม 224
- จำนงค์ ประวิทย์ จ.สุราษฎร์ธานี 225
- พระอาจารย์ปริญญา สุปริญโญ จ.สระบุรี 226
- กล โฉมคุ้ม จ.สุโขทัย 229
- สมยศ มณีโชติ จ.เพชรบูรณ์ 230
- สวิงทอง-หมอก กุศลแก้ว จ.สกลนคร 232

นักต่อสู้

- ฤทธิ บุญประกอบ จ.อุบลราชธานี 234
- ปิ่น อินหลี จ.น่าน 235
- นรินทร์ โพธิ์แดง จ.ระยอง 237
- พระอธิการเอนก จนฺทปญโญ จ.เชียงใหม่ 239

- ฉล่ำ โนปัง จ. ลำปาง 241
- คั่น มณีโต จ. เชียงใหม่ 242
- หยี เฟิงหมาน จ. สงขลา 243
- วิลโพร บุญคาโลก จ. ศรีสะเกษ 245
- มียะ หะหวา จ. ตรัง 247
- พระศราวุธ เศษะธรรมโม จ. สระแก้ว 248
- ทิวาพร ศรีวารุถ จ. กาญจนบุรี 249
- ธนา ยะโสภา จ. ลำพูน 251
- พิทักษ์ ไคนวูธ จ. พิษณุโลก 253
- พระครูจันทร บัญญาภรณ์ จ.หนองคาย 255
- สี สานาผา จ. นครพนม 256
- พระประจักษ์ อดมปทีโป จ.หนองคาย 257

นักคิด

- สอน กล้าศึก จ.ชัยภูมิ 260
- พงคา ชูแถม จ.ชุมพร 262
- พระครูมานัสที่พิทักษ์ จ.พะเยา 263
- เล็ก กุควงค์แก้ว จ.สกลนคร 265
- บุปผาพิทย แซ่มณีล จ.ระยอง 267
- นายคาบคำรวจวิชัย สุริยทอ จ.ศรีสะเกษ 269
- เข็มทอง-อาริยา โมราชฎร์ จ.สุรินทร์ 271
- พลโท พิเชษฐ วิสัยจร จ.นครศรีธรรมราช 273
- พระอธิการพรหมมา จ.ตราด 275
- สมบัติ แก้วทิพย์ จ.น่าน 276
- สัก อิมมะคุม จ.พิษณุโลก 277
- วริสร รักษ์พันธ์ จ.ชุมพร 278
- ร.ต. ไสว แสงสว่าง จ.ชุมพร 280
- วิวัฒน์ ศัลยกำธร กรุงเทพฯ 282
- ลัดดาวัลย์ เผ่าวิบูล จ.กาญจนบุรี 284

นักวิชาการ

- บุญล รัตนคาถล จ.ปัตตานี 286
- นพ. รังสฤษฏ์ กาญจนะวณิษฐ์ จ. เชียงใหม่ 287
- นพ. อภิสิทธิ์-พญ. ทานทิพย์ อ่างรวงวรจ จ.ขอนแก่น 289

นักประสาน

- มีอลี เจริหลง จ.ยะลา 292
- อนันต์ คงแก้วเรือน จ. เชียงใหม่ 293
- พระครูปราสาทพรหมคุณ จ.สุรินทร์ 294
- อำไพ ศรีลาเลิศ จ.อุบลราชธานี 295
- ศิลา บัดโรคา จ.ตราด 296
- พระครูประโชติธรรมภิรม จ.ระยอง 297
- ถนอม ช่างงาน จ.นครสวรรค์ 299
- พระโสภณ อุตตสาโร จ.พังงา 300
- นิรุช อ้วนโพธิ์กลาง จ.ระยอง 301
- ประมวล เจริญยิ่ง จ.บุรีรัมย์ 303
- พระลัน อดมรโส จ.ศรีสะเกษ 305
- แผล่ อาบสุวรรณ จ.ชัยภูมิ 306
- พระครูสุนทรกิจประยุต (บุญชัย) จ.ฉะเชิงเทรา 307
- สมเกียรติ เขื่อนเชียงสา จ.เชียงราย 309
- พระอธิการอนเนก ยสทินโน จ.อุบลราชธานี 311
- สุรจิต ชिरเวทย์ จ.สมุทรสงคราม 312
- สายชล พวงพิกุล จ.ชัยนาท 313
- ภาคี วรณสิก จ.ลำพูน 314
- หลวงพ่อผาค อติพล จ.กระบี่ 315
- ฉลวย กะแห่วนาค จ.ปทุมธานี 317
- พระครูถาวรพัฒนกิจ จ.ขอนแก่น 318

รางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภทกลุ่มเยาวชน

- รางวัลกลุ่มเยาวชน ฮีโร่แห่งอนาคตกาล 322
- ชมรมลิเกเพื่อการศึกษาสู่ศักยภาพ
- โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ กรุงเทพฯ 326
- นักวิทยาศาสตร์น้อยแห่งป่าชายเลน
- โรงเรียนวัดแสมคำ กรุงเทพฯ 329
- กลุ่มเยาวชนคนรักษ์ป่าโนนใหญ่ โรงเรียนบ้านอีเซ (ศุภราชบุรีวิทยา) จ.ศรีสะเกษ 332
- กลุ่มเยาวชนบ้านโป่งกระตังบน จ.ราชบุรี 336
- กลุ่มรักษ์เขาชะเมา จ.ระยอง 339
- กลุ่มเยาวชนโรงเรียนครุโณทัยพุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี 342
- กลุ่มเยาวชนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 29 จ.ศรีสะเกษ 346
- กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ป่าชุมชน โรงเรียนบ้านเขาชะงะงิง จ.เพชรบูรณ์ 348
- เก๋อญอโพพิทักษ์สายน้ำ จ.เชียงราย 351
- ทำเนียบรางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภทกลุ่มเยาวชน 353

รางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภทงานเขียน

- งานเขียนรางวัลลูกโลกสีเขียว พลังในการกระตุ้นกระแสสังคมในสายธารวรรณกรรมไทย 364
- อดีต-ปัจจุบัน-อนาคตของนักเขียนรางวัลลูกโลกสีเขียวคนแรก
- รศ.ดร.บุญยงค์ เกศเทศ 366
- "งานสารคดีสิ่งแวดล้อมยังจำเป็นและยังมีที่ยืนในสังคมไทย"
- คำให้การจาก วิวัฒน์ พันธวิธานนท์ 368
- สุวิษานนท์ รัตนภิมล "สวนของคนขี้เกียจ" 370
- "อยากเห็นงานเขียนด้านสิ่งแวดล้อมพัฒนาและได้รับการยอมรับ"
- ความหวังเล็กๆ ของ เพชร มโนปวิตร 372
- สมชัย คำเพราะ เล่าเบื้องหลังและความต่อเนื่องของ
- "ป่าเห็ดของแม่" 374
- ทำเนียบรางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภทงานเขียน 376

รางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภทความเรียงเยาวชน

- กำลังใจส่งให้...เยาวชน 384
- ทำเนียบรางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภทความเรียงเยาวชน 386

รางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภทสื่อมวลชน

- สื่อมวลชนกับรางวัลลูกโลกสีเขียว 400
- ทำเนียบรางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภทสื่อมวลชน 402
- รายนามคณะกรรมการรางวัลลูกโลกสีเขียว 404
- กว่าจะเป็นผลงานรางวัลลูกโลกสีเขียว 411

หนึ่งทศวรรษ

รางวัลลูกโลกสีเขียว

"รางวัลลูกโลกสีเขียว" เป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ 1 ล้านไร่ของ ปตท. ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2542 เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา 72 พรรษา ด้วยความร่วมมือของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ อาทิ องค์กรพัฒนาเอกชน นักอนุรักษ์ นักวิชาการ นักเขียน สื่อมวลชน ฯลฯ โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุน ให้กำลังใจ ยกย่อง และเผยแพร่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของบุคคลและกลุ่มบุคคลเหล่านี้ ให้เป็นที่รับรู้สู่สังคมในวงกว้าง เป็นเยี่ยงอย่างของการประกอบสิ่งที่ดีงามในสังคมไทย เป็นแบบอย่างในการนำไปประยุกต์ใช้ แม้จะต่างถิ่น ต่างวัฒนธรรม หรือต่างสภาพนิเวศ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดการสร้างผลงาน สร้างเครือข่ายแห่งการอนุรักษ์ให้ยั่งยืนสืบไป

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว โครงการปลูกป่าฯ จึงได้จัดประกวด "รางวัลลูกโลกสีเขียว" ขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อยกย่องเชิดชูบุคคล ชุมชน กลุ่มเยาวชน งานเขียน ความเรียงเยาวชน สื่อมวลชน และรางวัล "ลีปนันทน์ เกตุทัต 5 ปีแห่งความยั่งยืน" ที่มีผลงานด้านการสร้างสรรค์และอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เด่นชัดและเป็นที่ประจักษ์ สามารถเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนทั่วไป โดยมีผู้ได้รับรางวัลและขยายผลสู่การเรียนรู้ไปแล้วทั้งสิ้น 298 รางวัล

ทั้งนี้ นอกจากการค้นหาผลงานอนุรักษ์ที่ควรค่าแก่การยกย่องเชิดชูแล้ว รางวัลลูกโลกสีเขียวยังสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยการจัดเวที "เครือข่ายลูกโลกสีเขียว" ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค และกิจกรรม "เพื่อนลูกโลกสีเขียว" ที่สังจรรย์เผยแพร่องค์ความรู้ในการจัดการป่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

ปีนี้ รางวัลลูกโลกสีเขียวเดินเข้าสู่ปีที่ 10 เป็นทศวรรษแรกแห่งการเติบโตเพื่อยืนเคียงข้างผู้มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำความดีให้แก่ส่วนรวม

เป็นจุดหมายหนึ่งของเส้นทางการทำงานที่ยังคงทอประกายสดใส

วัตถุประสงค์

- เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นที่สนใจและเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง
- เพื่อเป็นเวทีให้โอกาสและเป็นกำลังใจแก่ผู้ศึกษา หรือปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- เพื่อรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้ในด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- เพื่อกระตุ้นให้สังคมสนใจและให้ความสำคัญด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
- เพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ ทั้งในด้านแนวความคิด ทักษะ และแนวทางปฏิบัติ นำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเภทการประกวด

- แบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่
- 1 ประเภทชุมชน (ชุมชน ชุมชนเมือง เครือข่ายชุมชน)
 - 2 ประเภทบุคคล
 - 3 ประเภทกลุ่มเยาวชน
 - 4 ประเภทงานเขียน
 - 5 ประเภทความเรียงเยาวชน
 - 6 ประเภทสื่อมวลชน
 - 7 ประเภทรางวัล "ลีปนันทน์ เกตุทัต 5 ปีแห่งความยั่งยืน"

รูปแบบการประกวด

ดำเนินการประกวดโดยใช้วิธีการ "รับสมัคร" และ "สรรหา" ผลงานเข้าประกวดทุกประเภท ยกเว้นประเภทรางวัล "ลีปนันทน์ เกตุทัต 5 ปีแห่งความยั่งยืน" คัดสรรโดยคณะทำงานภูมิภาค

คุณสมบัติและเกณฑ์การพิจารณาผลงาน

1 ประเภทชุมชน

- เป็นชุมชน หรือเครือข่ายชุมชน ที่อนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ครอบคลุมมิติของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และการคงอยู่ของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
- เป็นชุมชน หรือเครือข่ายชุมชน ที่ใช้ความรู้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เกิดประชาสังคม และมีการจัดการชีวิตตามปรัชญาความพอเพียง
- ในกรณีที่เป็นเครือข่ายชุมชน ต้องมีกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงและมีเป้าหมายร่วมกันในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า อาทิ การอนุรักษ์ลุ่มน้ำ เป็นต้น
- ในกรณีที่เป็นชุมชนเมือง ต้องดำเนินกิจกรรมในการสร้างป่าในเมือง และกิจกรรมสร้างสรรค์ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม อาทิ การจัดการปัญหาภาวะมลพิษด้านน้ำ อากาศ และขยะ รวมไปถึงกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสำนึก และการสร้างประชาสังคม
- ผลงานในทุกกรณีสามารถเป็นแบบอย่างเพื่อการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติต่อไปได้

2 ประเภทบุคคล

- เป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีผลงานหรือผลิตภัณฑ์ให้เกิดผลงานด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ที่สัมพันธ์กับชีวิตผู้คน ครอบคลุมมิติของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและ การคงอยู่ของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน อย่างน้อย 5 ปี

- ผลงานอนุรักษ์ต้องเป็นผลงานที่เริ่มต้นด้วยความมุ่งมั่น มีเจตนาดี และเป็นที่ยอมรับของชุมชน และเป็นผู้มีวิถีชีวิตสอดคล้องกับแนวทางปรัชญาความพอเพียง

- สามารถเป็นแบบอย่างเพื่อการเรียนรู้และนำมาปฏิบัติต่อไปได้

3 ประเภทกลุ่มเยาวชน

- เป็นกลุ่มเยาวชนไทยที่อายุไม่เกิน 25 ปี มีการดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า หรือการจัดการปัญหาภาวะมลพิษ และมีกิจกรรมสอดคล้องกับแนวทางปรัชญาความพอเพียง และเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมกับท้องถิ่นหรือชุมชนของตนเอง

4 ประเภทงานเขียน

- เป็นงานเขียนภาษาไทยที่สร้างสรรค์ด้วยตนเอง มีใช้งานแปลหรือดัดแปลงจากผลงานผู้อื่น สามารถเป็นงานเขียนที่ได้รับการตีพิมพ์หรือเผยแพร่สู่สาธารณะแล้ว หรือเป็นงานที่เขียนขึ้นใหม่

- มีเนื้อหาสาระเชิงสร้างสรรค์ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ครอบคลุมมิติของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและ การคงอยู่ของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และสอดคล้องด้วยแนวคิดปรัชญาความพอเพียง

- ในกรณีที่เป็นงานเขียนประเภทบทความหรือสารคดี ต้องนำเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ใช้อ้างอิงได้ และหากมีเนื้อหาสาระที่อ้างอิงถึงบุคคล ต้องสามารถตรวจสอบได้

- ในกรณีที่ใช้นามปากกา ต้องแจ้งชื่อ-นามสกุลจริง และแสดงหลักฐานการเป็นเจ้าของผลงาน โดย

ส่งสำเนาผลงานที่ตีพิมพ์ในสื่อต่าง ๆ มาด้วย และหากผู้เขียนมิได้ส่งผลงานเข้าประกวดเอง ผลงานนั้นต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนก่อน

- ผลงานที่ส่งเข้าประกวดส่งได้เพียง 1 ผลงาน

5 ประเภทความเรียงเยาวชน

- เขียนถึงแนวคิด ความรู้สึก หรือประสบการณ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาความพอเพียง

- ผลงานมีความยาวไม่ต่ำกว่า 3 หน้ากระดาษ A4 และส่งได้เพียง 1 ผลงาน

6 ประเภทสื่อมวลชน

- เป็นสื่อมวลชนประเภทใดประเภทหนึ่ง เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ เว็บไซต์ และหน่วยงาน

- มีผลงานด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมุ่งเสริมสร้างพัฒนาจิตสำนึกรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างยั่งยืน

- มีผลงานด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง

7 ประเภทรางวัล “สิปปนนท์ เกตุทัต 5 ปีแห่งความยั่งยืน”

- เป็นผลงานชุมชนที่เคยได้รับรางวัลนั้นยังทำกิจกรรมกันอยู่หรือเปล่า เมื่อคิดถึงว่าสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะกระแสพิษเศรษฐกิจที่รุกไปทั่วทุกภาค ก็มีการไปเยี่ยมเยือนผลงานที่ได้รับรางวัล 5 ปีขึ้นไป โดยคณะทำงานภูมิภาคจะเป็นผู้พิจารณาเบื้องต้น และเสนอชื่อชุมชนที่ผ่านเกณฑ์เข้าสู่การประกวด

- เกณฑ์ในการพิจารณารางวัล “สิปปนนท์ เกตุทัต 5 ปีแห่งความยั่งยืน” ครอบคลุม 3 มิติ คือ ระบบนิเวศ การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ สังคมและชุมชน ดังนี้

มิติ	เกณฑ์การพิจารณา	ดัชนีชี้วัด
ระบบนิเวศ	การดำรงอยู่ของระบบนิเวศ (พืช สัตว์ น้ำ ดิน และความหลากหลายทางชีวภาพ)	<ul style="list-style-type: none"> ● การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการปัญหาความแห้งแล้ง อาทิ การทำฝายธรรมชาติเพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับผืนป่า การทำแนวป้องกันไฟ การฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร เป็นต้น ● การฟื้นฟูและอนุรักษ์พันธุ์พืชท้องถิ่น ● การเกษตรที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ ● การฟื้นฟูและบำรุงคืนด้วยหลักชีวภาพ
	มีพลวัตของการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> ● การขับเคลื่อนเพื่อขยายการอนุรักษ์ไปสู่ชุมชนข้างเคียง ● การขยายเครือข่าย/การระดมสมาชิก ● สมาชิกมีความหลากหลาย (เพื่อการบริหารจัดการแบบพหุภาคี มีการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา)
การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ	การใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า	<ul style="list-style-type: none"> ● มีพัฒนาการวิธีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แบบยั่งยืน ● มีความตระหนักเรื่องคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรที่นำมาใช้ประโยชน์ ● มีการคิดริเริ่ม มีการริเริ่ม (นวัตกรรม) ในการจัดการทรัพยากรหรือการเพิ่มผลผลิตจากป่า
	โครงสร้างองค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> ● การได้มาซึ่งผู้นำองค์กร โครงสร้างและรูปแบบขององค์กร ความเข้มแข็งขององค์กร และภารกิจและบทบาทขององค์กร
	แผนบริหารจัดการเชิงบูรณาการ	<ul style="list-style-type: none"> ● มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการที่บ่งชี้ถึงการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ ● แผนงานอนุรักษ์มีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชน เช่น กิจกรรมที่ช่วยบรรเทาความยากจน และความยั่งยืนของกิจกรรมดังกล่าว ● แผนงานอนุรักษ์มีความเชื่อมโยงกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วม ● แผนงานอนุรักษ์มีความเชื่อมโยงกับระบบนิเวศ ● มีการรวบรวม ประมวลและสังเคราะห์องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบของชุดความรู้ท้องถิ่นที่เป็นระบบ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดได้ เช่น อยู่ในรูปของหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับเด็กและเยาวชน
สังคมและชุมชน	ความร่วมมือของประชาสังคม	<ul style="list-style-type: none"> ● ชุมชนมีความร่วมมือ มีเอกภาพและมีความสมานฉันท์ มีความเอื้ออาทร มีแนวทางลดความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรของชุมชนด้วยสันติวิธี ● มีพันธมิตรในการทำงาน รวมทั้งมีบทบาทของสตรีและเยาวชน
	การสืบทอด	<ul style="list-style-type: none"> ● การสร้างศักยภาพของสมาชิกและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม ● การสร้างผู้นำร่วม ● มีกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา ● สร้างการเรียนรู้ให้กลุ่มเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบ

อานันท์ ปันยารชุน

ประธานคณะกรรมการตัดสิน “รางวัลลูกโลกสีเขียว”

รางวัลลูกโลกสีเขียวเริ่มต้นด้วยความปรารถนาจะให้กำลังใจแก่ชุมชนและคนรักป่าทั่วประเทศผู้ทำงานปกป้องทรัพยากรธรรมชาติอย่างเงียบๆ เพราะเห็นว่าคนเหล่านี้คือคนตัวเล็ก ๆ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตัวจริงที่มักไม่มีใครเห็นคุณค่า

แต่ละปีคณะกรรมการรางวัลลูกโลกสีเขียวซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ จะลงพื้นที่ทั่วประเทศเพื่อคัดเลือกหาชุมชนบุคคลที่มีผลงานโดดเด่น มีความคิดริเริ่ม ตระหนักถึงการดูแลรักษาผืนป่าและทำงานอย่างต่อเนื่องมายาวนาน โดยผ่านการกลั่นกรองความหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้ รวมไปถึงการให้รางวัลแก่งานเขียนที่มีคุณภาพทางด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นงานสารคดี วรรณกรรม หรือบทกวี

ในขณะที่เดียวกันเราตระหนักถึงการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชน จึงมีการขยายรางวัลเพื่อเป็นกำลังใจให้แก่เยาวชนที่มีความคิดริเริ่มในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นรางวัลกลุ่มเยาวชน หรือความเรียงเยาวชน และล่าสุดมีการเพิ่มรางวัลให้กับสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ที่เสนอข่าวด้านสิ่งแวดล้อมที่เด่นมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับวันจะลดน้อยลง

เมื่อผ่านไประยะเวลาหนึ่ง เราพบว่าผลงานชุมชนที่เคยได้รับรางวัลไปแล้ว บางแห่งยังเข้มแข็งมั่นคง บางแห่งก็อ่อนล้าลง จึงมีการพิจารณาให้รางวัล 5 ปีแห่งความยั่งยืนแก่ชุมชนที่ยังดูแลรักษาป่ามาอย่างต่อเนื่อง

แน่นอนว่ารางวัลแต่ละประเภทยังได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการที่ทำงานอย่างเป็นอิสระก่อนจะทำการตัดสินเลือกผู้ได้รับรางวัล จนระยะเวลา 10 ปีผ่านไป รางวัลลูกโลกสีเขียวได้รับการยอมรับจากสังคมในวงกว้างว่าเป็นรางวัลที่มีคุณค่าและสามารถบ่งชี้ว่าคุณภาพของผู้ได้รับรางวัลในระดับหนึ่ง และที่สำคัญคือรางวัลลูกโลกสีเขียวมีส่วนในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือร่วมใจระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มเอ็นจีโอ หรือภาคประชาชน เพื่อร่วมกันหันหน้ามาดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า และอากาศ

สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมทุกวันนี้จะปล่อยให้เป็นเรื่องของรัฐบาลอย่างเดียวไม่ได้ ทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม รางวัลลูกโลกสีเขียวที่ได้รับการสนับสนุนจากบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจและภาคสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสังคมที่มีคุณภาพในอนาคต

ประเสริฐ บุญสัมพันธ์

ประธานเจ้าหน้าที่บริหารและกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

พ.ศ. 2551 เป็นปีที่ “รางวัลลูกโลกสีเขียว” ครบรอบ 10 ปี ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา นับเป็นช่วงเวลา ที่ ปตท. ได้ค้นพบสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆ ในสังคมไทย ได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในทางสร้างสรรค์ ได้สัมผัสถึงพลังแห่งความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวมที่เปี่ยมไปด้วยความปรารถนาดีระหว่างองค์กร หน่วยงาน ชุมชน บุคคล เยาวชนต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนหล่อหลอมการทำงาน ของ ปตท. ในบริบทของรางวัลลูกโลกสีเขียวเกือบทั้งสิ้น

กล่าวโดยสรุป รางวัลลูกโลกสีเขียวได้จุดประกายให้การทำงานเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของ ปตท. มีความกระฉับกระเฉงยิ่งขึ้น ซึ่งอาจแยกแยะได้หลายประเด็นดังนี้

ประการแรก “รางวัลลูกโลกสีเขียว” นับเป็นการสร้างกำลังใจแก่ผลงานทางด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมที่มีความโดดเด่น ต่อเนื่องจากโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ 1 ล้านไร่ ถือเป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ที่กล้าใจแก่ผู้คน ชุมชน เยาวชนในสังคมไทยให้ตระหนักถึงความสำคัญของดิน น้ำ ป่า และวิถีพอเพียงอย่างจริงจัง ทั้งนี้ภายใต้การดำเนินงานเหล่านี้มีผู้ได้รับรางวัลประเภทบุคคลแล้วเป็นจำนวนถึง 65 ท่าน ประเภทชุมชน 68 แห่ง กลุ่มเยาวชน 44 กลุ่ม งานเขียน 35 รางวัล ความเรียงเยาวชน 70 รางวัล สื่อมวลชน 9 รางวัล และรางวัล “ศิลปนิพนธ์ เกศุทัต 5 ปีแห่งความยั่งยืน” อีก 7 รางวัล

ประการต่อมา จากการทำงานในช่วงเวลา 10 ปีได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในวงกว้าง เกิดกระแสการชื่นชมและยอมรับต่อรางวัลลูกโลกสีเขียว จนทำให้มีผู้สนใจส่งผลงานเข้าประกวดอย่างไม่ขาดสายและน่าจะมีแนวโน้มมากขึ้นในอนาคตข้างหน้า

นอกจากนี้ การทำงานตลอด 10 ปีของรางวัลลูกโลกสีเขียวได้ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย สร้างความร่วมมือร่วมใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในกลุ่มชุมชน นักพัฒนาสังคม นักวิชาการ นักเขียน และเยาวชนจำนวนมาก กลายเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีส่วนร่วมแก้ปัญหาของประเทศมาหลายครั้ง อาทิ เครือข่ายรางวัลลูกโลกสีเขียวได้ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนต่อชุมชนเนื่องมาจากกรณีสึนามิเมื่อหลายปีก่อน เป็นต้น เครือข่ายเหล่านี้ยังนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอยู่ตลอดเวลา จนทำให้องค์ความรู้ด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมของบ้านเรามีความชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น

ประการสุดท้าย นับเป็นความภาคภูมิใจของ ปตท. ที่ได้มีส่วนสนับสนุนการทำงานรางวัลลูกโลกสีเขียว และเข้าร่วมในประสบการณ์อันมีค่าอย่างต่อเนื่องยาวนานทั้งในระดับผู้บริหารและพนักงาน ซึ่งช่วยให้ ปตท. ได้เรียนรู้ เข้าใจต่อแนวคิดวิธีการทำงานในการดูแลสิ่งแวดล้อม สังคม ชุมชนอันหลากหลาย และนำไปสู่การถอดบทเรียนเพื่อไปสู่การปฏิบัติในงานด้านอื่นๆ ของ ปตท. ได้อีกด้วย

สิบปีรางวัลลูกโลกสีเขียวจึงเป็น 10 ปีที่มีความหมายต่อผู้คนในสังคมไทย ได้มีส่วนทำให้สภาพแวดล้อมยังคงอยู่ได้ ทั้งยังได้รับการเยียวยา พัฒนา ต่อยอด ด้วยพลังความร่วมมือของพวกเราในเครือข่ายรางวัลลูกโลกสีเขียวและกัลยาณมิตรทั้งหลาย

ปตท. เชื่อมมั่นว่าการดำเนินงานของ “รางวัลลูกโลกสีเขียว” จะยังคงก้าวหน้าต่อไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน ผลิดอกออกผลเพื่ออนาคตลูกหลานไทยไปอีกตราบนานเท่านาน

เหลียวหลัง “รางวัลลูกโลกสีเขียว”

อุดม วิทยาศาสตร์

รางวัลลูกโลกสีเขียว เป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ 1 ล้านไร่ ที่ ปตท. อาสาดำเนินงานร่วมกับภาครัฐและชุมชนต่างๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา ส่วนรางวัลลูกโลกสีเขียวนั้น ถือกำเนิดขึ้นในปี 2542 เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา 72 พรรษา และด้วยเจตนารมณ์ต้องการให้ “ป่า” ได้หยั่งรากในใจคน

จริงอยู่ว่าจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่กำเนิดรางวัลลูกโลกสีเขียวเป็นความคิดที่อาจจะเกิดกับใครก็ได้ แต่เส้นทางที่ทำให้โครงการนี้ก้าวไกลจนถึงวันนี้เป็นความน่าสนใจยิ่ง

ในฐานะที่เคยรับผิดชอบโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ ปตท. ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของรางวัลลูกโลกสีเขียว ผมอยากจะชวนพวกเรา “เหลียวหลัง” ย้อนกลับไปมองที่จุดเริ่มต้นด้วยกัน

ปี 2539 ปตท. ซึ่งขณะนั้นยังเป็นการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ได้เข้าร่วมโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ภารกิจของเราคือ ปลูกป่าให้เสร็จ 1 ล้านไร่ และดำเนินการให้ป่าที่ปลูกได้อยู่รอดตลอดไป ไม่ใช่แค่ปลูกป่าอย่างเดียวเพราะมันไม่ยั่งยืนแน่ คนทำงานก็มาคิดกันว่าทำอะไรถึงจะ “ปลูกป่าในใจคน” ได้ ก็เห็นพ้องกันว่าจะต้องทำให้ชุมชนมีส่วนร่วม ซึ่งหมายถึงต้องมีกิจกรรมควบคู่ไปด้วย หนึ่งในนั้นคือรางวัลลูกโลกสีเขียว แต่ตอนนั้นยังไม่มีชื่อ

จากภารกิจปลูกป่าก็นำไปสู่ปรัชญาในการดำเนินโครงการคือ “คนอยู่ได้ ป่าอยู่รอด คนกับป่าผูกพันพึ่งพิงดูแลปกป้องเอื้อประโยชน์กันและกัน” และนำไปสู่การบริหารจัดการซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับป่าจำนวนกว่า 400 แปลงปลูก และส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนรอบพื้นที่แปลงปลูกป่าประมาณ 1,200 หมู่บ้าน ทั้งสองส่วนนี้เราทำงานร่วมกับหลายองค์กรและนักอนุรักษ์หลากหลายอาชีพ มีเป้าหมายเพื่อให้ทั้งคนและป่าเติบโตอยู่รอดไปด้วยกัน ซึ่งการบริหารงานของ ปตท. ตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นมา ทั้งในการปลูกป่าและโครงการเสริมต่างๆ ประสบความสำเร็จอย่างดี

เราเริ่มมั่นใจว่าป่าที่ ปตท. ปลูกร่วมกับชุมชนจะเติบโตอยู่รอดเป็นป่าถาวรสมชื่อโครงการ

ผมจำได้ ช่วงเวลานั้นมักจะได้ยินข่าวคราวการบุกรุกทำลายป่าเสมอ ป่าที่เหลืออยู่ไม่กี่สิบล้านไร่ถูกบุกรุกทำลายปีละนับล้านไร่จนเข้าสู่ภาวะวิกฤต เนื่องจากผมเองชอบงานเขียน ก็เลยเริ่มคิดว่าจะทำอย่างไรถึงจะมี

กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับโครงการปลูกป่าฯ จึงเริ่มทำในสิ่งที่ใกล้ตัวที่สุดคือ ลงงานเขียนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สังคมรู้จักเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น หวังว่าจะใช้งานเขียนเป็นพลังกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวก็เลยตั้งชื่อว่า “ปากกาสีเขียว” ครั้นพอหารือกับเครือข่ายผู้ทรงคุณวุฒิ (ซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการรางวัลลูกโลกสีเขียว) ก็ได้ให้ความคิดว่า ทำไมเราไม่สนับสนุนผลงานที่ไม่จำกัดเพียงงานเขียน แต่มองไปถึงชุมชน บุคคล จึงกลายมาเป็น “รางวัลลูกโลกสีเขียว” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กำลังใจแก่ผลงานอนุรักษ์ ทั้งประเภทบุคคล กลุ่มบุคคล (หรือชุมชน) และงานเขียน แต่ละปีมีประเภทผลงานเพิ่มเติมเพื่อถักทอเครือข่ายสิ่งแวดล้อมให้แข็งแรง จนถึงทุกวันนี้รางวัลลูกโลกสีเขียวมีทั้งหมด 7 ประเภทผลงาน คือ ประเภทชุมชน บุคคล กลุ่มเยาวชน งานเขียน ความเรียงเยาวชน สื่อมวลชน และรางวัล “สิปปนนท์ เกตุทัต 5 ปีแห่งความยั่งยืน”

เวลาผ่านไป แต่เจตนารมณ์ไม่เปลี่ยนแปลง ทุกวันนี้พวกเขาก็ยังคงทำหน้าที่ค้นหาผลงานสร้างสรรค์ที่ทำการปกป้องรักษาและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อประกาศเกียรติคุณและยกย่องเชิดชูให้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมต่อไป

สัญลักษณ์ของ “รางวัลลูกโลกสีเขียว”

สัญลักษณ์ของรางวัลลูกโลกสีเขียว หมายถึง ความงดงาม ความสมดุลของการอยู่ร่วมกัน คือความผูกพันของคน สัตว์ พืช ดินน้ำ แผ่นดิน และท้องฟ้า รูปแบบของสัญลักษณ์จะเหมือนต้นอ่อนของพืช ในอีกทางหนึ่งก็คล้ายอสุจิของคนและสัตว์ ซึ่งหมายถึงการเริ่มต้นชีวิต สีเขียวของสัญลักษณ์หมายถึงผืนป่า สีน้ำเงินคือผืนน้ำ สีฟ้าหมายถึงท้องฟ้า และสีเหลืองคือแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์

“โลก” ในนี้... จะไปต่อทางไหน

สังเกียรติ ทานสัมฤทธิ์

การพัฒนาประเทศในโลกปัจจุบันและในโลกอนาคตมีแนวโน้มมุ่งสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน เนื่องจากเป็นหนทางที่จะช่วยให้มนุษยชาติดำรงอยู่ในโลกนี้ด้วยกันได้

การที่เราได้ฟังข่าวว่าประเทศต่างๆ ในโลกต่างประสบภาวะวิกฤตเรื้อรังนั้น ไม่ใช่มีเหตุจาก GDP ตกต่ำ และไม่ใช้ปัญหาการเงินการคลังของประเทศ แต่วิกฤตเรื้อรังนี้เกิดจากความไม่สมดุลที่ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความเสื่อมถอยทางจริยธรรม การแตกสลายของครอบครัวและชุมชน วิกฤตทางระบบนิเวศและทรัพยากร (ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก) บางประเทศมีนโยบาย แผนงาน หรือมาตรการแก้ไขวิกฤต (ที่นำฟัง) แต่การแก้ไขก็จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับแนวคิด พฤติกรรม การกินการอยู่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการลงทุนแปรรูปทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของโลกมานานกว่า 200 ปีแล้ว จะเปลี่ยนแปลงพลิกผันภายในเวลาอันสั้นคงเป็นไปได้ยาก

จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องมีนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงานจากภาครัฐอย่างชัดเจนก่อน ถึงจะดำเนินการได้ ถ้าอย่างนั้น ในบางประเทศที่มีนักการเมืองซึ่งรักประเทศสุดหัวใจ...คงต้องรออีกนาน

รางวัลลูกโลกสีเขียวได้ถือกำเนิดขึ้นมาครบ 1 ทศวรรษ และได้เข้ามาช่วยสร้างความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนให้กับ “3 ระบบทุน” ให้แก่บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ทุนแรกคือ ทุนทางธุรกิจ ที่ได้รวมเรื่องสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเข้าไว้ด้วยกันตั้งแต่แนวความคิดในการพัฒนาธุรกิจ อีก 2 ระบบทุนคือ การลงทุนทางสังคมและชุมชน และสร้างทุนของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม

รางวัลลูกโลกสีเขียวมีบทบาทในการรวมพลังของบุคคล ชุมชน กลุ่มเยาวชนที่ทำความดีโดยไม่มีข้อจำกัด ไม่มีเงื่อนไขตอบแทนใดๆ รางวัลทำหน้าที่ยกย่องคุณความดีให้เป็นที่ยอมรับแก่สังคมและเพื่อเป็นแบบอย่าง ให้กำลังใจเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนจากบุคคลไปสู่ระดับเครือข่าย ถักทอเชื่อมโยง เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นการเดินทางไปด้วยกัน ไปสู่...มุ่งสู่ความสมดุลของการเติบโตอย่างยั่งยืน

รางวัลลูกโลกสีเขียวเป็นตัวแทนของโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ 1 ล้านไร่ของ ปตท. ที่มีความตั้งมั่นว่า “ปลูกป่า...ได้มากกว่าต้นไม้” และนำไปสู่การปลูกป่าในใจคน ทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของ ปตท. ที่ช่วยเสริมสร้างการบริหารธุรกิจ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุล โดยที่ ปตท. จะต้องรักษาและถ่ายทอดเจตนารมณ์จากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ปตท. และของประเทศชาติต่อไป

โครงการเดินทางมา 1 ทศวรรษแล้ว และจะยังคงขับเคลื่อนต่อไปท่ามกลางกระแสสังคม การเมือง และเหตุการณ์โลกอันผันผวนยากจะคาดเดา ไม่ว่าจะมีการรัฐประหาร (ทั้งๆ ที่ไม่อยากจะเกิดขึ้น) การเมืองในระบบ-นอกระบบ ราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว หรือจะเกิดภัยธรรมชาติแบบไหน รางวัลลูกโลกสีเขียวจะยังคงเป็น

กำลังใจให้แก่บุคคลและกลุ่มบุคคลที่เสียสละแรงกายแรงใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมั่นใจได้ว่าการลงทุนให้สังคม การสร้างทุนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาซึ่งสิทธิการเข้าถึงทรัพยากรที่เท่าเทียมกัน จะเป็นหนทางนำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน

รางวัลลูกโลกสีเขียวเป็นงานที่สืบเสาะหาเมล็ดพันธุ์ดีทั่วประเทศ ในห้วง 10 ปีมานี้ เมล็ดพันธุ์ดีหลายเมล็ดได้กลายเป็น “คณะทำงานภูมิภาค” ช่วยเป็นเครื่องแพร่ขยายพันธุ์ให้เกิดเป็นเครือข่ายบุคคล ชุมชน และกลุ่มเยาวชนมาช่วยกันทำความดีให้แก่สังคม และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนขยายแนวร่วม เราเห็นการต่อยอดองค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อเกิดแนวความคิดใหม่ๆ เราเห็นกลุ่ม “เพื่อนลูกโลกสีเขียว” เดินทางไปแนะนำให้ข้อคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนที่ยังมีปัญหา เราได้รับรู้รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรใหม่ๆ การเกิดผู้นำทางความคิด บางทีก็ได้ประชาชนชาวบ้านคนใหม่เพิ่ม เมื่อแลไปข้างหน้า เรายังคงเห็นคณะทำงานภูมิภาคเป็นกำลังสำคัญในการสร้างทุนของชุมชนและสร้างทุนของสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนรุ่นต่อไป

รางวัลลูกโลกสีเขียวมีคณะกรรมการตัดสินและคณะกรรมการคัดเลือก ทำหน้าที่บริหารโครงการอย่างมีความเป็นอิสระจาก ปตท. ไม่มีค่าจ้างหรือเงินเดือน เป็นคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้นำทางความคิดระดับชุมชน สังคม ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ประกอบอาชีพหลากหลาย เป็นทั้งประชาชนชาวบ้าน เป็นสื่อมวลชนระดับแนวหน้า คณาจารย์ นักพัฒนา ผู้คนเหล่านี้มีแนวความคิดใหม่ มีทั้งบาร์มีและศรัทธาอันเป็นที่ยอมรับของสังคมและของสาธารณชน และโดยเฉพาะท่านประธานของเรา ฯพณฯ อานันท์ ปันยารชุน ผู้เป็นที่เคารพรักและนับถือ เป็นคณะกรรมการระดับอุดมคติตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ

โดยขณะนั้นถ้ารวมอายุคณะกรรมการกันแล้ว ก็เป็นตัวเลขมากมายถึง 1,752 ปี

ปีนี้ รางวัลลูกโลกสีเขียวครบรอบ 1 ทศวรรษ กรรมการก็สิริอายุรวม 2,052 ปี

ทศวรรษหน้าก็จะสิริอายุรวม 2,352 ปี

ตัวเลขนี้บอกอะไร?

มีกลไกอะไรที่จะสืบทอดให้มีคณะกรรมการระดับอุดมคติแบบนี้ ดำเนินต่อเนื่องไปข้างหน้า?

ยังไม่เห็นคำตอบที่ชัดเจน

แต่ที่แน่ๆ การสืบทอดเจตนารมณ์ของ ปตท. ที่มีต่อรางวัลลูกโลกสีเขียวซึ่งต่อยอดมาจากโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ 1 ล้านไร่ จะต้องยืนหยัดอย่างมั่นคงต่อไป ไม่ว่าจะเกิดสถานการณ์ใดขึ้นก็ตาม

ในช่วงปลายปี 2550 ปตท. ได้จัดทำวิจัยงานกิจกรรม CSER (หรือ CSR) ของ ปตท. ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจากพนักงาน ปตท. จำนวน 400 คน และประชาชนทั่วไปอีกกว่า 700 คน ผลงานวิจัยพบว่าภาพพจน์ (Impact) และผลการดำเนินงาน (Performance) ของรางวัลลูกโลกสีเขียวได้รับคะแนนในระดับสูง ซึ่งเป็นดัชนีชี้ให้เห็นถึงการยอมรับของสังคมต่ออุดมการณ์ของรางวัลที่มีจุดประสงค์เพื่อยกย่อง เป็นกำลังใจให้แก่ผู้ทำความดีด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่สังคมไทยของเรา

เป็นการยากที่จะหาคำตอบชี้ชัดไปว่า สิ่งนั้นสิ่งนี้จะเกิดขึ้นในกาลข้างหน้า

แต่สำหรับอนาคตของรางวัลลูกโลกสีเขียว พวกเราคงยืนยันได้ว่าเราถูกทางแล้ว

และนับวัน เราจะมีเครือข่ายช่วยกันสร้างสังคมไทยให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน

